

Azərbaycan Respublikası İqtisadi İnkişaf Nazirliyi
İQTİSADI İSLAHATLAR
ELMİ TƏDQIQAT İNSTİTUTU

İLLİK

HESABAT

2011

Bakı şəhəri – 2012

MÜNDƏRİCAT

Giriş

- I. Elmi-tədqiqat işləri**
- II. Analitik təhlillər**
- III. Elmi-təşkilatı**
- IV. Tədris işləri**
- V. Marketing və ictimai**
- VI. Elmi katiblik üzrə**

GİRİŞ

Hesabat ilində İqtisadi İslahatlar Elmi-Tədqiqat İnstitutunun fəaliyyətinin müasir tələblər səviyyəsində yenidən qurulması istqamətində tədbirlər davam etdirilmişdir. Belə ki, 2011-ci ilin əvvəlində İnstitutun Elmi-Tədqiqat İş Planı İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun tərtib edilmiş və müvafiq şöbələr və struktur bölmələrlə razılaşdırılaraq cənab nazir tərəfindən təsdiq olunmuşdur. İlin əvvəlindən etibarən İnstitutun Elmi-Tədqiqat işləri qeyd olunan plana uyğun təşkil edilmişdir.

İş Planını aşağıdakı istiqamətlər üzrə müəyyənləşdirmişdir:

- I. Elmi-tədqiqat işləri;
- II. Analitik təhlililər;
- III. Elmi-təşkilatı tədbirlər;
- IV. Tədris işləri;
- V. Marketing və ictimai əlaqələr;
- VI. Elmi katiblik üzrə işlər;

Hesabat ilində İş Planından əlavə bir sıra Dövlət Proqramları üzrə İnstitutun icracı olduğu tədbirlər uğurla yerinə yetirilmişdir.

I. ELMİ-TƏDQIQAT İŞLƏRİ

2011-ci ildə İş Planını üzrə nəzərdə tutulmuş aşağıdakı istiqamətlərdə və mövzularda elmi-tədqiqat işləri yerinə yetirilmişdir:

PROBLEM:

VAHİD PLATFORMADA AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ ÜMUMİ TARAZLIQ MODELİNİN İŞLƏNMƏSİ

Mövzu:

Sosial hesablər matrisinin tərtibi: Məlumatların toplanması və emalı.

Məsul icraçı: i.e.d. Həsənli Yadulla, Mehdiyev Malik.

Azərbaycan Respublikasının Sosial Hesablər Matrisi 7 blokdan ibarət olaraq formalaşdırılmışdır. 2006-cı il üçün, 15 sahə və 5 instituonal sektoru və 3 iriləşdirilmiş sahə (aqrar, sənaye və xidmət sahələri) və 5 instituonal sektoru əhatə etməklə tərtib edilmişdir.

Mövzu:

Xərclər-buraxılış və tarazlı qiymətlər modellərinin işlənilməsi və müvafiq simulyasiyaların aparılması.

Məsul icraçılar: i.e.d. Həsənli Yadulla.

Ölkənin 100 sayda iqtisadi fəaliyyət növü üzrə Xərclər-buraxılış və tarazlı qiymətlər modellərinin işlənməmiş və müvafiq simulyasiyaların aparılması EXCEL və GAMS sistemində avtomatlaşdırılmışdır.

Mövzu:

İnvestisiyalar, dövlət xərcləri, idxal və ixrac, əlavə dəyər və onun tərkib hissələri, sahələrin qiymət səviyyələri üzrə xərclər-buraxılış və tarazlı qiymətlər modellərinin kompüter realizasiyası və simulyasiyaların aparılması.

Məsul icraçılar: i.e.d. Həsənli Yadulla.

Kompyuterdə avtomatlaşdırılmış Xərclər-buraxılış modeli ilə sahələrdə son məhsulun və ya onun hər hansı tərkib hissəsinin dəyişməsinin (ev təsərrüfatlarının istehlak xərcləri, investisiyalar, dövlət xərcləri, idxal və ixrac) sahələrin ümumi buraxılışına təsirinin ədədi qiymətini verən simulyasiyalar aparılmışdır.

Kompyuterdə avtomatlaşdırılmış Tarazlı qiymətlər modeli ilə dövlət tərəfindən tənzimlənən əmtəə və xidmətlərin (elektrik enerjisi, qaz, su və s.) qiymətlərinin dəyişməsinin digər sahələrin qiymətlərinə, o cümlədən ölkədə inflyasiya səviyyəsinə təsirinin ədədi qiymətini verən simulyasiyalar aparılmışdır.

Mövzu:

Əmək ehtiyatlarının sahələrarası balansının tərtibi və simulyasiyaların aparılması.

Məsul icraçılar: i.e.d. Həsənli Yadulla.

15 iqtisadi fəaliyyət sahəsi üzrə birbaşa və tam əmək tutumu əmsalları hesablanaraq əmək ehtiyatlarının sahələrarası balansı tərtib edilmişdir. Müvafiq simulyasiya modeli ilə Sahələrdə son məhsulun dəyişməsinin birbaşa və dolaylı iş yerlərinin açılmasına təsirinin ədədi qiyməti müəyyənləşdirilmişdir.

Mövzu:

İnvestisiyaların, dövlət xərclərinin, idxal və ixracın, əlavə dəyər və onun tərkib hissələrinin əmək ehtiyatlarının sahələrarası balansının kompüter realizasiyası və simulyasiyaların aparılması.

Məsul icraçılar: i.e.d. Həsənli Yadulla.

Yeni iş yerlərinin açılması simulyasiya modeli ilə Sahələrin son məhsulunun(və ya onun tərkib hissəsi olan İnvestisiyaların, dövlət xərclərinin, idxal və ixracın) dəyişməsinin birbaşa və dolayı iş yerlərinin açılmasına təsirinin ədədi qiymətlərinin müəyyənləşdirilməsi üzrə simulyasiyalar aparılmışdır. Müəyyən olunmuşdur ki, hər vahiq pul vəsaiti ən çox iş yeri kənd təsərrüfatında, ən az iş yeri isə balıqçılıq və mədənçixarma sənayesində yaradır.

Mövzu:

Sahələrin qiymət səviyyələrinin dəyişmələrinin sahələrdə iş yerlərinin yaradılmasına təsiri üzrə simulyasiyaların aparılması.

Məsul icraçılar: i.e.d. Həsənli Yadulla, i.e.n. Mütəllibova Vəfa, Mehdiyev Malik.

Sahələrin qiymət səviyyələrinin dəyişmələrinin sahələrdə iş yerlərinin yaradılmasına təsirini müəyyənləşdirmək üçün Tarazlı qiymətlər “xərclər-buraxılış” və “əmək balansı modeli” bir platformada birləşdirilmişdir.

Mövzu:

Dövlət büdcəsi xərclərinin səmərəliliyinin artırılması və uçotun təkmilləşdirilməsi.

Məsul icraçılar: i.e.d. Vəliyev Vilayət, Məmmədov Xaqani.

Azərbaycan Respublikasında büdcə sistemi və onun tənzimləməsinin kompleks təhlili bir sıra mühüm nəticələrə gəlməyə və bunun əsasında əhəmiyyətli təklif və tövsiyələr irəli sürməyə imkan verir: Uzunmüddətli dövr üçün neft və qaz gəlirləri hesabına xərclərin proqnozlaşdırılması zamanı dəyişməz real xərclər prinsipi əsas götürülməli və bu strategiyanın əhatə etdiyi dövr ərzində nəzərdə tutulan xərclər üçün illik limitin müəyyənləşdirilməsi zəruridir. Büdcə gəlirlərinin təminatında birbaşa vergi gəlirlərinin yığım əmsalını artırmaq, vergi inzibətçiliğini təkmilləşdirmək, vergi borclarının yaranma mənbələrinin araşdırılması tövsiyə olunur.

Mövzu:

RMSM-X modelinin məlumat bazasının formalaşdırılması və işçi bloklarının əlaqələndirilməsi.

Məsul icraçılar: i.e.d. Həsənli Yadulla, i.e.n. Rəsulova Mətanət.

RMSM-X modelinin mümkün məlumat bazası formalaşdırılmış və işçi blokları arasında əlaqələr öyrənilmişdir. Bəzi göstəricilərin sektorlar üzrə bölgüsü tələb olunur ki, bu da statistik problem olaraq qalır. Eyni zamanda, modelin kifayət qədər iri həcmli və mürəkkəb proqram təminatına malik olması bu göstəricilərin modeldən çıxarılaraq daha aqrebat göstəricilərdən istifadəni çətinləşdirir.

Mövzu:

Makroekonometrik modelin əhatə edəcəyi sektorlar (Real, Monetar, Fiskal və Xarici sektorlar) üzrə tənliklərin və eyniliklərin müəyyən edilməsi.

Məsul icraçılar: i.e.n. Həsənov Fəxri.

Makroekonometrik modelin strukturunun müəyyən edilməsi istiqamətində təkliflər hazırlanmış, dünya təcrübəsi öyrənilərək Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün daha uyğun struktur formalaşdırılmış, makroekonometrik modelin strukturu ilkin olaraq 5 blokda (real, monetar, fiskal, xarici sektor və qiymət, əmək haqqı bloku) cəmlənmişdir. Bütün bloklar üzrə ilkin olaraq müəyyən tənlik və eyniliklər təyin edilmiş, real blok üzrə qeyri-neft ixrac tənliyi, ev təsərrüfatlarının son istehlak xərcləri, əsas kapitala investisiya

qoyuluşları tənliyi qiymətləndirilmiş, qiymət və əmək haqqı bloku üzrə inflasiya qiymətləndirilmiş, fiskal blok üzrə büdcə xərcləri və gəlirlərinin tənliyi qiymətləndirilmişdir.

Mövzu:

Makroekonometrik modelləşdirmənin metodoloji aspektləri.

Məsul icraçılar: i.e.n. Həsənov Fəxri.

Məsələ ilə əlaqədar olan müvafiq nəzəri modellər (Kleyn, Fair və s. modellər) və empirik yanaşmaları (kointeqrasiya yanaşmaları: Enql-Qreyncer, Yohansen, Pesaran) ehtiva edən müxtəlif saylı metodologiyalar araşdırılmış, Azərbaycan iqtisadiyyatı ilə oxşar (resursla zəngin olan) iqtisadiyyata malik ölkələrin makroekonometrik modellərinin qurulması təcrübəsi öyrənilmiş, müəyyən olunmuş metodologiyalara uyğun olaraq modelin qiymətləndirilməsi işlərinə başlanılmışdır.

**PROBLEM:
REGIONLARIN SOSIAL-İQTİSADI İNKİŞAF
GÖSTƏRİCİLƏRİNİN TƏHLİLİ**

Mövzu:

Regionların inkişaf reytinginin qiymətləndirilməsi modelinin işlənməsi və realizasiyası.

Məsul icraçılar: i.e.d. Həsənlı Yadulla, Eynullayev Nurəddin.

Tədqiqat işi çərçivəsində inkişaf indekslərinin hesablanması üzrə BMT İnkişaf Proqramı tərəfindən təklif edilmiş metodologiyaya uyğun olaraq iqtisadi rayonların reytingi müəyyən edilmişdir. Tədqiqat Kəlbəcər-Laçın iqtisadi rayonu işğal altında olduğundan bu rayon istisna olmaqla qalan iqtisadi rayonları əhatə edir. Qiymətləndirmə 2003-2010-cu illər üzrə aparılmış, sosial-iqtisadi inkişafın meyarları 2003-cü ildə 25, 2004-2005-ci illərdə 26, 2006-2010-cu illərdə isə 28 parametrlə üzrə hesablanmış və nəticələrə əsasən iqtisadi rayonların reytingi qurulmuşdur.

Mövzu:

İqtisadi rayonlar (Gəncə-Qazax iqtisadi rayonu) üzrə Kobb-Duqlas istehsal funksiyasının qiymətləndirilməsi, alınmış nəticələrin interpretasiyası və təkliflərin hazırlanması.

Məsul icraçılar: i.e.d. Həsənlı Yadulla, Eynullayev Nurəddin.

Tədqiqat işinin məqsədi Gəncə-Qazax iqtisadi rayonunun Kobb-Duqlas istehsal funksiyasının qiymətləndirilməsi və alınmış nəticə əsasında təkliflərin hazırlanmasından ibarət olmuşdur. 2002-2010-cu illərin məlumatları əsasında Gəncə-Qazax iqtisadi rayonu üzrə Kobb-Duqlas istehsal funksiyasının qiymətləndirilmişdir. Qiymətləndirmənin nəticəsinə əsasən regionda isifadəyə verilmiş əsas fondların adambaşına düşən həcmi 1 faiz artımı həmin regionda adambaşına məhsul buraxılışının həcmi 0.063 faiz artırır. Hər il zaman ənənəsi ilə məhsul buraxılışının həcmi 8 faiz artır. Ümumiyyətlə, həmin regionda məhsul buraxılışının kapitala (əsas fondlara) görə elastiklik əmsalı 0,06, əməyə görə elastiklik əmsalı 0.937 kimidir. Yəni həmin regionda əməyin məhsul buraxılışında rolu xeyli böyükdür.

Mövzu:

Regional inkişafın dövlət tənzimləməsinin nəzəri-metodoloji əsasları.

Məsul icraçılar: Eynullayev Nurəddin, Məmmədov Maarif.

Regional inkişafı dövlət müxtəlif forma metodlarla tənzimləyir. Bu tənzimləmə metodları sistemləşdirilərək iqtisadi metodlar, təşkilati-inzibati metodlar, sosial-

psixoloji metodlar başlığı ilə incələnmişdir. Xüsusilə kredit, vergi sistemi, qiymət siyasəti, büdcə vəsaitləri kimi məsələlər ələ alınmışdır. Metodların kompleks şəkildə və ya şəraitə, insanların davranış səviyyəsinə uyğun olaraq həyata keçirilməli olduğu da nəzərə çatdırılır.

PROBLEM: AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA SOSIAL İNKİŞAF PROBLEMLƏRİNİN TƏDQIQI

Mövzu:

Əhalinin həyat (və ya rifah) səviyyəsinin əsas göstəriciləri üzrə təhlillər.

Məsul icraçılar: i.e.n. Mütəllimova Vəfa, Mikayılov Fərhad.

Tədqiqatın aşağıdakı istiqamətlər üzrə aparılması nəzərdə tutulmuş və yerinə yetirilmişdir.

1-ci bölmə “Həyat səviyyəsi anlayışı, yanaşmalar, göstəricilər sistemi” adlanır ki, burada həyat səviyyəsi ilə bağlı ədəbiyyat xülasisələri aparılmış və müvafiq metodologiyalar tədqiq edilmişdir.

2-ci bölmədə “ Respublika üçün uyğun göstəricilər sisteminin seçilməsi” tədqiq edilmiş metodologiyalardan ölkə üçün xarakterik olan metodologiya seçilmişdir.

3-cü bölmədə “Həyat səviyyəsinin inkişafı üzrə beynəlxalq müqayisələr aparılmışdır.

4-cü “Azərbaycan Respublikasında mövcud vəziyyətinin təhlili” bölməsində isə müvafiq metodologiyaya əsaslanaraq ölkədə mövcud vəziyyət tədqiq olunmuş və seçilmiş makroiqtisadi göstəricilər və həyat səviyyəsi göstəriciləri arasında əlaqənin iqtisadi-riyazi üsullarla təhlili aparılmışdır.

Sonda isə əldə olunmuş müvafiq nəticələr, təklif və tövsiyələr verilmişdir.

PROBLEM: SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI PROBLEMLƏRİ

Mövzu:

Aqrar-sənaye məhsullarının rəqabətqabiliyyətliliyinin qiymətləndirilməsi modelinin təkmilləşdirilməsi.

Məsul icraçılar: i.e.n. Hüseynəliyev Rofət, i.e.n. Rüstəmov Vaqif, Mehdiyev Malik.

Aqrar sənaye məhsullarının rəqabətqabiliyyətliliyinin qiymətləndirilməsi üzrə 2010-cu ildə institut tərəfindən hazırlanmış modelin aşağıdakı istiqamətlərdə təkmilləşdirilməsi nəzərdən keçirilməkdədir:

1. Modeldə istifadə olunan məhsullararası balansın I və III kvadrantlarının tərtibi metodikasını milli hesablar sisteminin tələblərinə və xərc-buraxılış cədvəlinin tərtibi metodikasına maksimum uyğunlaşdırmaq;

2. Məhsullararası balansda daxil olan məhsul və xidmətlərin ticari və qeyri ticari qruplar üzrə təsnifləşdirilməsinə yenidən baxmaq;

3. Məhsullararası balansın rəsmi statistikadakı məhsul balanslarının məlumatları əsasında aqreqatlaşdırılmış variantının hazırlanması;

4. Aqreqatlaşdırılmış məhsullararası balans əsasında aqrar-sənaye məhsullarının məhsul qrupları üzrə rəqabətqabiliyyətinin müəyyənləşdirilməsi mümkünlüyünün araşdırılması;

5. GAMS tətbiqi proqram paketində Aqrar-sənaye məhsullarının rəqabətqabiliyyətliliyinin qiymətləndirilməsi modelinin avtomatlaşdırılmış yeni variantının hazırlanması.

Göstərilən istiqamətlərdə araşdırmalar davam etməkdədir.

Mövzu: Müasir dövrdə ölkənin beynəlxalq rəqabətqabiliyyətliliyinin artırılmasının nəzəri-metodoloji əsasları.

Məsul icraçılar: i.e.n. Rüstəmov Vaqif, Qubatov Ceyhun.

Bu iş çərçivəsində rəqabətqabiliyyətlilik iqtisadi bir kateqoriya kimi tədqiq edilmiş, onun mahiyyətinə, eləcə də, ona təsir edən çoxsaylı amillərə dair müxtəlif nəzəri-konseptual yanaşmalar araşdırılmışdır. Həmçinin ölkənin beynəlxalq rəqabətqabiliyyətliliyi onun mahiyyəti öyrənilmiş və beynəlxalq rəqabətqabiliyyətliliyin qiymətləndirilməsindən ötrü mövcud metodologiyalar təhlil edilmişdir. Həmçinin müasir dövrümüzdə çoxşaxəli qloballaşma prosesləri fonunda rəqabətqabiliyyətliliyin vacibliyi nəzərə alınmaqla, rəqabətqabiliyyətliliyin yüksəldilməsində mütərəqqi dünya təcrübəsinin əsas xüsusiyyətləri açıqlanmış təhlil edilmişdir.

Mövzu:

Azərbaycanda kiçik və orta sahibkarlığın inkişaf perspektivlərinin qiymətləndirilməsi.

Məsul icraçılar: i.e.n. Hüseyinliyev Rofət, i.e.n. Abasova Samirə.

Azərbaycanda orta sahibkarlığın inkişafı üçün dövlət tərəfindən maliyyə və hüquqi dəstək gücləndirilməlidir. Uzunmüddətli kreditlərin həcmi və mənbələri (nəinki dövlət, həm də özəl və xarici) artırılmalıdır.

Kiçik sahibkarlığın dahada inkişaf etdirilməsi üçün dövlət prioritet sahələri seçməli (emal gücünə malik kənd təsərrüfatı, turizm, sənətkarlıq və incəsənət, elmtutumlu və innovasiya yönümlü sahələr) və onların inkişafı məqsədilə maliyyə lizinqi əməliyyatlarını genişləndirməlidir.

Mövzu:

Logistika və sahibkarlığın inkişaf problemləri.

Məsul icraçılar: i.e.d. Vəliyev Vilayət, i.f.d. Qasımov Emil.

Azərbaycanda xüsusilə regionlarda sahibkarlığın və logistikanın inkişafı qarşısında duraan problemlər araşdırılmışdır. Bu istiqamətdə dünya təcrübəsi öyrənilmiş və logistika mərkəzlərinin yaradılmasının sahibkarlığın inkişafına, rəqabətqabiliyyətliliyə təsiri xarici təcrübədə öyrənilmişdir.

Mövzu:

Ekoloji təmiz kənd təsərrüfatının inkişaf perspektivləri.

Məsul icraçılar: i.e.d. Vilayət Vəliyev, i.e.n. Həzi Eynalov, Aral Davudov.

Ekoloji təmiz kənd təsərrüfatının kənd təsərrüfatı sahəsində əlavə dəyər yaratması və ənənəvi kənd təsərrüfatına nisbətən daha çox əməkütümluluğu baxımından ölkəmiz üçün aktuallığı araşdırılmışdır. Konkret nəticələrin əldə edilməsi məqsədilə 2012-ci ildə İqtisadi İslahatlar Elmi-Tədqiqat İnstitutu və Türkiyə Respublikası Türk Əməkdaşlıq və İnkişaf Agentliyi (TİKA) arasında birgə həyata keçirəcəyi "Azərbaycanda ekoloji təmiz kənd təsərrüfatının inkişaf etdirilməsi prosesində Türkiyə təcrübəsinin öyrənilməsi və qurumlararası əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi" layihəsi çərçivəsində Türkiyə Respublikasından dəvət edilmiş mütəxəssislərin iştirakı ilə SWOT analizinin aparılması, eyni zamanda pilot layihənin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Mövzu:

Türkiyə təcrübəsi əsasında Azərbaycanda ekoloji təmiz kənd təsərrüfatının inkişaf perspektivlərinin tədqiqi.

Məsul icraçılar: i.e.n. Eynalov Həzi, Davudov Aral.

Tədqiqat işi ekoloji təmiz kənd təsərrüfatı sahəsində Türkiyə Respublikasının təcrübəsinin araşdırılması əsasında aparılmışdır. Təcrübə əsasında Azərbaycan

Respublikasında ekoloji təmiz kənd təsərrüfatının inkişaf imkanları araşdırılmış və əsas istiqamətlər üzrə mövcud vəziyyət qiymətləndirilmişdir.

PROBLEM: ENERJİ, İNFRASTRUKTUR VƏ KOMMUNAL XİDMƏTLƏRİN SOSIAL-İQTİSADI İNKİŞAF GÖSTƏRİCİLƏRİNƏ TƏSİRİNİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

Mövzu:

Azərbaycanın enerji balansının təhlili.

Məsul icraçılar: i.e.d. Vəliyev Vilayət.

Azərbaycan Respublikasının enerji balansının göstəriciləri 2004-2010-cu illər dövrü üzrə toplanılmış və ilkin olaraq araşdırılmışdır. Eyni zamanda təbii qaz, elektrik enerjisinin hasilat, istehsal və istehlakının 10 illik aylıq məlumatları mövsümi olaraq həm obyektlər, həm istehlakçı qruplar üzrə toplanmış və ilkin təhlil edilmişdir. Araşdırmaların nəticəsi olaraq enerji balansının göstəricilərinin formalaşmasında həm istehsal, həm də istehlakda dolayı effektlərin təsiri nəzərə alınmadığı müəyyən edilmişdir. Ölkənin enerji balansının enerji potensialı, hasilat, istehsal, təchizat və istehlakın dolayı effektlər nəzərə alınmaqla tam mənzərəsini almaq üçün aşağıdakı istiqamətlər üzrə təkmilləşdirilərək dəqiqləşdirilməsizəruridir:

- Enerji istehlakı, xüsusilə respublikamızın regionlarında (hətta Bakı ətrafı ərazilərdə belə) istilik və bişirmə məqsədləri üçün istifadə olunan enerjinin kəmiyyətinin enerji balansında nəzərə alınması, eləcə də bu məqsədlə istifadə olunan enerjidaşıyıcılarının növlərinin və kəmiyyətlərinin müəyyən edilməsi;
- Elektrik enerjisinin balans göstəricilərinin enerjisistemə daxil olmayan və elektik enerjisi istehsal edən bütün stansiyalar (mülkiyyətindən asılı olmayaraq müəssisələrin, fərdi şəxslərin, kəndlər və icmaların üzrə mülkiyyətində olan) göstəricilərin, eləcə də istehlakın enerji balansında nəzərə alınması;
- Respublikamızda olan enerji daşıyıcıların potensialının və ondan istifadənin müxtəlif üsullarla dəqiqləşdirilərək enerji balansında nəzərə alınması.

Mövzu:

Enerjiyə qənaət və enerji effektivliyi problemlərinin tədqiqi.

Məsul icraçılar: i.e.d. Vəliyev Vilayət.

Azərbaycan özünün enerji təhlükəsizliyini təmin etməklə regionun enerji tələbatının ödənilməsində mühüm rol oynamağa başlamışdır. Bununla bərabər enerji resurslarının, əsasən də neft-qaz resurslarının səmərəli istifadəsi ölkəmizin uzunmüddətli iqtisadi inkişafının təmin edilməsini şərtləndirir. Neft - qaz resurslarının tükənən olması, ölkənin davamlı inkişafı və enerji təhlükəsizliyinin təminatı enerji resurslarından səmərəli istifadə edilməsini zəruri edir. Uzunmüddətli dövr üçün enerjiyə qənaət və enerjiden səmərəli istifadə üzrə ölkə planının aşağıdakı 14 prioritet istiqamət (standartlarının işlənilməsi, dövlət və özəl sektor əməkdaşlığı, enerjiden səmərəli istifadə olunması və ətraf mühitin qorunması strategiyalarının əlaqələndirilməsi, texnologiyaların istehsalı və istifadəsinin stimullaşdırılması, neft və qaz hasilatı, emalı və nəqli, elektrik enerjisinin istehsalı, ötürülməsi və paylanması, istilik enerjisinin istehsalı, ötürülməsi və paylanması, ev təsərrüfatları və qeyri-yaşayış sahələri, nəqliyyat, su və irriqasiya sahələri üzrə enerjiyə qənaət və enerjiden səmərəlili istifadə, layihələrin həyata keçirilməsi üçün maliyyə mexanizmlərinin işlənilməsi, marifləndirici tədbirlərin aparılması, sənayenin və servis xidmətlərinin təşkili üzrə sahibkarlığın dəstəklənməsi) üzrə tərtib olunması müəyyənləşdirilmişdir.

Mövzu:**İnfrastruktur və kommunal xidmətlərin inkişaf problemləri.**

Məsul icraçılar: i.e.d. Vəliyev Vilayət, i.e.d. Həsənli Yadulla.

Azərbaycan Respublikasınının mənzil kommunal sektorunda islahatların aparılması üçün spesifik olan və ya nəzərə alınması vacib olan istiqamətlərin sinfi təsnifatı verilmişdir: institusional islahatların həyata keçirilməsinin zəruriliyi, tarif islahatları, müxtəlif qrupların-müəssisə, yerli orqanlar, investorlar, istehlakçıların maraqlarını əhatə edən məqsədlərin optimallaşdırılması üçün tənzimləmə prinsiplərinin işlənilməsi, hazırlanması, kommunal şirkətlər və kommunal infrastruktur obyektlərinin mülkiyyətçiləri arasında konkret nəticələrin əldə edilməsinə yönələn müqavilələrin bağlanması, kommunal müəssisələrin fəaliyyətinə monitorinq sisteminin yaradılması, antiinhisarlaşdırma siyasətinin texniki-iqtisadi məqsədyönlülük nəzərə alınmaqla ardıcıl tətbiqi, o cümlədən təbii inhisar subyektlərinin tərkibindən müstəqil müəssisələrin ayrılması, mülkiyyət formasından asılı olmayaraq bütün müəssisələrə kommunal infrastrukturun idarə edilməsi və inkişaf etdirilməsində bərabər şəraitin yaradılması, yeni servis xidmətlərinin yaradılması və yeni biznes növlərinin inkişaf etdirilməsi hesabına kommunal xidmətlərin çeşidinin və keyfiyyətinin artırılması və islahatların gedişinə təkan verə biləcək normativ hüquqi bazanın yaradılması .

Bu işlərin yerinə yetirilməsi əsas məsələlərin həll edilməsini qarşıya qoyur: bu sahədə yeni idarəetmə formasının tətbiqi, qeyri-rasional xərclərin azaldılması üzrə tədbirlərin görülməsi, yaşayış fondunun idarəedilməsində antiinhisarlaşdırma və rəqabətin inkişaf etdirilməsi; müəssisələr və onların xidmətindən istifadə edənlər arasındakı münasibətlərin müqavilə əsasında qurulması, modernləşdirilmə prosesinə investisiyaların cəlb edilməsi, müasir texnologiya və materiallardan istifadə, enerji resurslarına qənaət üzrə müasir tikinti standartlarının tətbiqi və onun tələblərinin gözlənilməsinə nəzarət, dövlətə məxsus yaşayış fondunun özəlləşdirilməsi prosesinin davam edilməsi, bu məqsədlə stimullaşdırıcı tədbirlərin görülməsi, qəza vəziyyətində olan və çox köhnəlmiş binaların müəyyən edilməsi məqsədi ilə onların inventarlaşdırılması və pasportlaşdırılmasının aparılaraq xüsusi proqramın hazırlanması. Bu işlərin yerinə yetirilməsi nəticədə yeni keyfiyyət standartlarına cavab verən yaşayış şəraitinin yaradılması, həm istehsalçını və həm də istehlakçını qane edə biləcək keyfiyyətli kommunal xidmətlərin göstərilməsinin təmin edilməsi, effektiv tarif sisteminin formalaşdırılması, eləcə də az təminatlı ailələrə sosial yardımın formalaşdırılması məsələlərin həll edilməsi və istehsalçı-istehlakçı münasibətlərinin hüquqi müstəviyə keçirilməsi ilə bağlı təkliflər paketinin hazırlanmasına imkan verəcəkdir.

Mövzu:**İnhisar subyektlərində dövlət tənzimlənməsinin nəzəri-metodoloji əsasları.**

Məsul icraçılar: i.e.d. Vəliyev Vilayət, Əliyev Sadiq.

Təbii inhisarların formalaşması və yaradılması zərurəti araşdırılmış, inhisarların tənzimlənməsi mexanizmi və tənzimləmə metodları üzrə dünya təcrübəsi öyrənilmiş, tənzimləmənin Avropa və Amerika sistemi geniş şəkildə öyrənilmişdir.

**PROBLEM:
MƏLUMAT BAZASININ FORMALAŞDIRILMASI VƏ
STATİSTİK TƏHLİLLƏR**

İş: Statistik məlumatların toplanması, işlənməsi, təsnifləşdirilməsi, tədqiqat tələblərinə uyğunlaşdırılması və dövrü olaraq yenilənməsi.

Bu istiqamətdə işlər müvafiq göstəricilər nəşr olunduqca dövrü olaraq həyata keçirilmişdir.

İş: Əsas istehlak məhsullarının qiymətlərinin monitorinqinin nəticələrinin təhlili.

İstehlak bazarına nəzarət üzrə dövlət xidmətinin Bakı şəhəri üzrə 9 və 7 iqtisadi rayonun müxtəlif bazarlarında 132 adda məhsul, başqa sözlə, ərzaq məhsulları, tərəvəz, meyvə və giləmeyvələr və tikinti materialları olmaq üzrə 3 qrup məhsullar arasında apardığı monitorinqlərin nəticələri müvafiq ilin baza dövrünə əsasən təhlil olunaraq qiymətlərdəki dəyişmələr və onların səbəbləri müəyyənləşdirilmişdir. Müvafiq aylar üzrə tərtib olunan hesabatlar İstehlak Bazarına Nəzarət üzrə Dövlət Xidməti orqanına təqdim olunmuşdur.

İş: Ölkənin müxtəlif iqtisadi sahələri üzrə təqdimatların hazırlanması.

İqtisadiyyatın müxtəlif sahələri üzrə təqdimatlar hazırlanmış və ölkə təqdimatında sistemləşdirilmişdir.

Həmçinin cari ildə İİETİ-də müxtəlif Dövlət Proqramları, əmr və tapşırıqlar çərçivəsində digər işlər də yerinə yetirilmişdir:

Mövzu:

İqtisadi rayonların sosial-iqtisadi pasportunun hazırlanması (yenilənməsi).

Məsul icraçı: Eynullayev Nurəddin.

Bu iş çərçivəsində iqtisadi rayonların sosial-iqtisadi vəziyyətinin mövcud mənzərəsini, təbii və əmək resurslarını özündə əks etdirən informasiya bazasının formalaşdırılması məqsədilə ölkənin iqtisadi rayonları üzrə sosial-iqtisadi pasportlar hazırlanmışdır.

Pasportlar hazırlanarkən xarici ölkələrin bu sahədə təcrübəsi öyrənilmiş, Azərbaycanın iqtisadi rayonlarına dair sosial-iqtisadi məlumatlar toplanmış və yerləşdirilmişdir. Sosial-iqtisadi pasportlarda iqtisadi rayonların ərazisi, relyefi, iqlimi, faydalı qazıntı ehtiyatları, iqtisadi potensialı və s. əsas göstəriciləri müxtəlif cədvəl, diaqram və şəkillərdən istifadə olunmaqla şərh edilmişdir. Pasportlarda iqtisadi rayonların investisiya istiqamətləri göstərilmiş və burada mövcud olan müəssisə və təşkilatların siyahısı verilmişdir.

Mövzu:

İnzibati rayonlar üzrə investisiya təkliflərinin hazırlanması.

Məsul icraçı: i.e.n. Hüseyinliyev Rofət, Eynullayev Nurəddin.

İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin Kollegiyasının 26 oktyabr 2011-ci il tarixli, 4 nömrəli Qərarının icrası məqsədilə respublikanın inzibati rayonları arasında sosial-iqtisadi inkişaf səviyyəsi və işgüzar fəallığı zəif olan 14 inzibati rayon seçilmiş meyarlar əsasında müəyyən olunmuşdur. Həmin inzibati rayonlar üzrə investisiya layihələrinin istiqamətləri müəyyən olunaraq aidiyyəti üzrə təqdim olunmuşdur.

II. ANALİTİK-TƏHLİL İŞLƏRİ

Analitik-təhlil üzrə aşağıdakı işlər yerinə yetirilmişdir:

- Rüblik səpkidə ölkənin makroiqtisadi durumunun analitik təhlili aparılmışdır;
- Nazirliyin və digər dövlət orqanlarının tapşırıqları əsasında cari operativ-analitik təhlil işləri yerinə yetirilmişdir;
- Azərbaycanın dövrü mətbuatında nəşr edilən iqtisadiyyata aid materiallar toplanmış, monitorinqi aparılmış və çap olunmuş iqtisadi məqalələrin sahələr üzrə kataloqu hazırlanmışdır;

III. ELMİ-TƏŞKILATI İŞLƏR

Elmi-təşkilati işlər üzrə aşağıdakı tədbirlər həyata keçirilmişdir:

- Sentyabrın 30-da İqtisadi İslahatlar Elmi-Tədqiqat İnstitutunda Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin bərpasının 20-ci ildönümünə həsr olunmuş "Milli iqtisadiyyat, modernləşmə, diversifikasiya və regional inkişaf" mövzusunda Dəyirmi Masa keçirilmişdir. Tədbirdə İqtisadi İslahatlar Elmi-Tədqiqat İnstitutunun, AMEA-nın İqtisadiyyat İnstitutunun, Bakı Dövlət Universitetinin, Qafqaz Universitetinin, Turizm İnstitutunun, İqtisad Universitetinin, Sahibkarlar Milli Konfederasiyası, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi və digər elmi müəssisələrin nümayəndələri iştirak etmişlər;

- İqtisadiyyat elminin və ölkə iqtisadiyyatının aktual problemlərinə dair mütəmadi olaraq metodoloji seminarlar təşkil edilmişdir;

- İnstitutun əməkdaşlarının elmi məqalə və tezislərinin yerli və xarici jurnallarda dərc olunması ilə əlaqədar təşkilati yardım göstərilmişdir;

- İnstitut əməkdaşlarının ölkə və beynəlxalq səviyyəli elmi-praktiki konfrans, simpozium, seminar və digər elmi məclislərdə iştirakına təşkilati yardım göstərilmişdir.

IV.TƏDRİS İŞLƏRİ

İqtisadi İslahatlar Elmi-Tədqiqat İnstitutunda tədris istiqamətində aşağıdakı işlər görülmüşdür:

- Nazirliyin regional və yerli qurumlarının əməkdaşları üçün treninqlərin təşkili ilə bağlı zəruri işlər görülmüşdür;
- Bir sıra ali təhsil müəssisəsindən göndərilən tələbələrin İnstitutda təcrübə keçmələri təmin edilmişdir.

V. MARKETİNG VƏ İCTİMAİ ƏLAQƏLƏR ÜZRƏ İŞLƏR

2011-ci ildə Marketing və İctimai əlaqələr istiqamətində aşağıdakı işlər görülmüşdür:

- İnstitutun müsbət imicinin formalaşdırılması istiqamətində fəaliyyət davam etdirilmişdir;
- İnstitutun veb sahifəsi restrukturizasiya edilmiş və məlumatların yenilənməsi operativ təmin edilmişdir;
- İnstitutda təşkil olunan trening-seminar, dəyirmi masa, metodoloji seminarların və digər elmi tədbirlərin ictimaiyyətə çatdırılması təmin edilmişdir;
- Xarici ölkələrdə - Qazaxıstan, Polşa, Ukrayna, Almaniya, Türkiyə və Çində analoji qurumların mütərəqqi iş təcrübəsi öyrənilmiş və Azərbaycana tətbiqi imkanları araşdırılmışdır.
- Hesabat ilində İİETİ ilə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası İqtisadiyyat İnstitutu; Ukrayna İqtisadiyyat Nazirliyinin Elmi-Tədqiqat İqtisadiyyat İnstitutu; Moldova Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyinin və Elmlər Akademiyasının İqtisadiyyat, Maliyyə və Statistika İnstitutu aralarında elmi-texniki əməkdaşlıq haqqında müqavilələr, həmçinin Koreyanın Beynəlxalq İqtisadi Siyasət İnstitutu arasında anlaşma memorandumu imzalanmışdır. Müqavilə və memorandumda elmi, nəzəri və tətbiqi tədqiqatların həyata keçirilməsi, eləcə də elmi kadrların hazırlanması sahəsində əməkdaşlıq nəzərdə tutulur.

VI. ELMİ KATİBLİK ÜZRƏ İŞLƏR

- 2011-ci il ərzində İnstitutun Elmi Şurasının 3 iclası keçirilmişdir. İclaslarda İnstitutda yerinə yetirilən elmi-tədqiqat işlərinin mövzuları, doktorant və dissertantlarının dissertasiya işlərinin mövzuları və s. bu kimi məsələlərin müzakirələri təşkil olunmuş, doktorant və dissertantlarının attestasiyalarının nəticələri, həmçinin 2011-ci ildə İnstitut tərəfindən yerinə yetirilən elmi-tədqiqat işlərinin planına qismən dəyişikliklərin edilməsi ilə bağlı təkliflər müzakirə edilmiş və müvafiq qərarlar qəbul edilmişdir.

- Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 1 iyul 2010-cu il tarixli 129 nömrəli “Doktoranturaların yaradılması və doktoranturaya qəbul Qaydaları”nın təsdiq edilməsi haqqında Qərarı və Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının 2011-ci ildə elmi müəssisələr və təşkilatlar üçün fəlsəfə doktoru və elmlər doktoru hazırlığı üzrə qəbul elanına (“Elm” qəzeti, 22 avqust 2011-ci il tarixli, 23-24 sayı) əsasən İqtisadi İslahatlar Elmi-Tədqiqat İnstitutunda doktoranturaya qəbul imtahanları keçirilmişdir. Ümumilikdə dörd ixtisas üzrə 27 nəfər sənəd təqdim etmişdir. Qəbul imtahanlarında yüksək nəticə göstərən 12 nəfər namizəd plan üzrə İnstituta ayrılmış 12 yerə qəbul edilmişlər. Dekabrın 21-də keçirilmiş İnstitutun Elmi Şurasının qərarı ilə doktoranturaya qəbul olunanların mövzuları və elmi rəhbərləri təsdiq edilmişdir.

- 12-17 may 2011-ci il tarixlərində İnstitutda təhsil alan doktorant və dissertantların attestasiyası keçirilmişdir.

- 01.12.2011-ci il tarixə institutda fəlsəfə doktoru proqramı üzrə 7 nəfəri 3-cü kurs əyani, 7 nəfəri 3-cü kurs qiyabi olmaqla 14 doktorant və 11 dissertant, elmlər doktoru proqramı üzrə isə 9 dissertant təhsil almışdır. 2011-ci il 30 dekabr tarixindən fəlsəfə doktoru proqramı üzrə təhsil alan doktorantlardan 7 nəfəri, dissertantlardan isə 3 nəfəri təhsil müddətinin sona çatması ilə əlaqədar olaraq doktoranturadan xaric edilmişdir.

- 2011-ci ildə İnstitutun doktorant və dissertantlarından 4 nəfəri dissertasiya işlərini ilkin variantda bitirərək təqdim etmiş, onların namizədlik dissertasiyası ilkin müzakirədən müvəffəqiyyətlə keçmiş və müvafiq Dissertasiya Şuralarına təqdim olunmaları haqda qərar qəbul edilmişdir. Eyni zamanda, İqtisadi İslahatlar Elmi-Tədqiqat İnstitutu tərəfindən aparıcı təşkilat kimi 11 namizədlik və 2 doktorluq dissertasiya işlərinin müzakirəsi təşkil edilmiş, onlara müvafiq rəylər verilmişdir. Bir sıra dissertasiya işlərinin avtoreferatlarına, dissertasiya işlərinin əsas müddəalarını özündə əks etdirən təhriri-məruzələrə İnstitutun əməkdaşları tərəfindən müvafiq rəylərin verilməsi təmin olunmuşdur.

- Dissertantura və doktorantura üzrə təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsi, dissertasiyaların müzakirəsi və müdafiəsi ilə əlaqədar problemlərin həlli istiqamətində müvafiq işlər görülmüşdür;

- Hesabat dövründə İnstitutun kitabxana fondu yeni elmi ədəbiyyatlarla zənginləşdirilmişdir.